

แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล
ของคณะสงฆ์ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง

The Guidelines for the Development of Sangkha's Sub-district Training Center
Management in Sopprap District, Lampang Province

พระครูวิจารณ์ภัทรกิจ¹

PhrakruWichanphattharakit

พระครูสุตยาภรณ์²

Phrarkhrusutachayaporn

สมจันทร์ ศรีปรัชยานนท์²

Somchan Sripraschayanon

Corresponding Author E-mail: sartsirin@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง 2) ศึกษาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง 3) เสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้เครื่องมือ ได้แก่ การศึกษาข้อมูลเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมกลุ่มย่อย โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 20 คน เพื่อวิเคราะห์หาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในอำเภอสบปราบที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน

ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ในการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลมีบทบาท ดังนี้ 1) บทบาทในการเป็นผู้นำ โดยเป็นผู้นำทางด้านจิตวิญญาณและผู้นำในการพัฒนา 2) บทบาทในการอบรมสั่งสอนประชาชน 3) บทบาทในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และ 4) บทบาทด้านศาสนพิธีกรรม การบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ได้แก่ 1) การส่งเสริมคุณธรรม 2) การจัดการด้านสุขภาพอนามัย 3) การส่งเสริมอาชีพแก่ประชาชน 4) การจัดการด้านสันติสุข 5) การจัดการด้านการศึกษาสงเคราะห์ 6) การจัดการด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ 7) การจัดการด้านความกตัญญูกตเวทิตาธรรม 8) การจัดการด้านสามัคคีธรรม แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ได้แก่ 1) การส่งเสริมความรู้ 2) การจัดทำโครงการ/กิจกรรมเพื่อสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงาน 3) ขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน 4) การมีหลักในการบริหารจัดการที่ดี

คำสำคัญ: หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล, แนวทางการพัฒนา, การบริหารจัดการคณะสงฆ์

Abstract

The objectives of this research were: 1) Investigate the Sangkha's roles and responsibilities in the management of a sub-district training center; 2) Investigate the management of Sangkha's sub-district training center in Sopprap district, Lampang province; 3) Present guidelines for the development of Sangkha's sub-district training center management in Sopprap district, Lampang province. This is a

¹ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

² มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

qualitative study, with documentary analysis, in-depth interviews, and focus group discussions as techniques. There are a total of twenty significant informants. The management of Sangkha's Sub-District Training Center is being improved.

The results of this research found that: The administration of Sangkha's sub-district training center has the following functions and responsibilities: 1) Contribution to spiritual and developmental leadership; 2) Roles in education and training; 3) The role of local arts and culture in religious ceremonies. The management of Sangkha's sub-district training center can be divided in the following aspects: 1) the promotion of morality; 2) the management of health and hygiene; 3) career promotion for the people; 4) the promotion of peace; 5) education welfare; 6) public welfare; 7) the promotion of *Kataññūkatavedī* (gratitude); 8) The promotion of *Sāmaggī* (unity). According to research, management development is successful if it fulfills these four criteria: 1) knowledge; 2) cooperation; 3) budget; 4) structural responsibilities. Sangkha's sub-district training center must be aware of the actual happiness of the people in the community by volunteering to help and participating in all sectors to improve people's lives.

Keywords: Sub-district training center, Development's ways, Sangkha's management

บทนำ

พระพุทธศาสนามีความสำคัญในการดำรงชีวิตของสังคมไทยตั้งแต่แรกอดีตจนกระทั่งถึงปัจจุบัน โดยพระสงฆ์ถือว่าเป็นผู้นำทางด้านจิตวิญญาณและเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการเผยแผ่ความรู้ หลักธรรมและแนวทางการดำรงชีพให้ถูกต้อง โดยบทบาทหน้าที่พระสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์มีจำนวน 6 ด้าน ที่คณะสงฆ์พึงประพฤติปฏิบัติและต้องเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ ซึ่งบทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ ได้แก่ การปกครอง ศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ สาธารณูปการ และสาธารณสงเคราะห์ ให้แก่ประชาชนได้รับทราบได้เข้าใจและนำไปปฏิบัติ การบริหารกิจการคณะสงฆ์จึงมีความสำคัญต่อการสร้างความเข้มแข็งต่อบ้าน วัด โรงเรียน หรือที่เราเรียกว่า “บวร” และดำรงอยู่อย่างมั่นคงของพระพุทธศาสนากับสังคมไทย คณะสงฆ์ถือว่าเป็นหนึ่งในพุทธบริษัท 4 ที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการทำหน้าที่เผยแผ่ สืบสาน วัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม และถ่ายทอดองค์ความรู้ คำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่พระองค์ได้ทรงบัญญัติไว้เพื่อให้พุทธบริษัทได้นำเอาพระธรรมคำสั่งสอนไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อตนเองและสังคมให้ดียิ่งขึ้นไป (พระธรรมโมลี (สมศักดิ์ อุปสโม), 2530, น. 633)

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ไทยมีความสำคัญต่อความมั่นคงต่อสถาบันพระพุทธศาสนาและสถาบันสงฆ์ ซึ่งคณะสงฆ์เป็นตัวแทนของเหล่าสาวกขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ปฏิบัติศาสนกิจด้านการเผยแผ่ สืบสานและถ่ายทอดพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ นอกจากนั้น การปฏิบัติและการดำรงชีวิตของพระสงฆ์ตามพระธรรมวินัยเป็นวิธีการสร้างความศรัทธาและเลื่อมใสแก่พุทธศาสนิกชน (พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ), 2545, น. 47) การบริหารงานคณะสงฆ์นั้นว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สร้างความเจริญมั่นคงต่อการปกครอง โดยจะต้องมีรูปแบบและวิธีการจัดการโดยการแบ่งงานมอบอำนาจกระจายงานให้ฝ่ายบริหารระดับต่าง ๆ รับผิดชอบตามความรู้ความสามารถของตน และพัฒนาในด้านต่าง ๆ เพราะการปกครองคณะสงฆ์ปัจจุบันนี้ มีอำนาจรัฐและจารีตประเพณีมาเกี่ยวข้อง (กรมการศาสนา, 2540, น. 43) คณะสงฆ์ต้องรู้เท่าทันสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยตั้งสติและปัญญา (ประเวศ วะสี, 2539, น. 72) พระสงฆ์ต้องเรียนรู้ให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม ถ้าพระสงฆ์ไม่เท่าทันสังคม ย่อมไม่

สามารถทำประโยชน์ที่แท้จริงแก่สังคมสมตามพุทธเจตนาและอาจตกเป็นเหยื่อของสังคม พระพุทธศาสนา ก็หมดศักดิ์ศรีหมดศักยภาพและถึงการเสื่อมอย่างรวดเร็ว (วไลลักษณ์ เวชุนเคราะห์, 2534, น. 32)

การบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อปต.) ของคณะสงฆ์อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง ได้มีแนวทางการปฏิบัติศาสนกิจตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ได้กำหนด โดยมีเป้าหมายในการเผยแผ่หลักธรรม การจัดกิจกรรมในการส่งเสริมความรู้ พิธีกรรมและการจรรโลงพระพุทธศาสนาให้อยู่เคียงคู่กับชุมชน โดยคณะสงฆ์อำเภอสบปราบได้มีแนวคิดและวิธีการในการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล 8 ด้าน ได้แก่ 1) ศีลธรรมและวัฒนธรรม 2) สุขภาพและอนามัย 3) สัมมาชีพ 4) สันติสุข 5) ศึกษาสงเคราะห์ 6) สาธารณสงเคราะห์ 7) กตัญญูกตเวทิตาธรรม 8) สามัคคีธรรม ที่มุ่งเน้นความสอดคล้องและพึ่งพาอาศัยกันและกันตามหลัก “บวร” อันประกอบด้วยบ้าน วัดและรัฐ เพื่อสร้างความปึกแผ่นและความสงบสุขอันแท้จริงในการดำเนินชีวิตของสังคม

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อปต.) ของคณะสงฆ์อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง” เพื่อศึกษาวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง ว่าควรมีแนวทางและรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อปฏิบัติงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลที่มีความเหมาะสมกับชุมชน และเป็นการนำหลักคำสอนไปสู่การประพฤติปฏิบัติให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ในการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง
2. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนในการศึกษา ดังนี้

1. วิธีการวิจัย การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งประกอบด้วยการศึกษาเอกสาร การลงพื้นที่สัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มย่อย เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง ดังนี้

1.1 การศึกษาเอกสาร (Documentary Study) เป็นการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง หนังสือ รายงานการวิจัย รายงานการประชุม เอกสาร เพื่อศึกษาการทำเกษตรเชิงพุทธที่มีความเหมาะสมกับกับเกษตรกรในชุมชน

1.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มประธานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล กลุ่มพระภิกษุสงฆ์ที่มีบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา กลุ่มประชาชนในเขตอำเภอสบปราบ และกลุ่มพนักงาน ผู้บริหารของหน่วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอสบปราบ เพื่อวิเคราะห์และประเมินผลการศึกษาเพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง

2. พื้นที่การวิจัย ใช้พื้นที่ของอำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง จำนวน 4 ตำบล ได้แก่ 1) ตำบลสมัย 2) ตำบลสบปราบ 3) ตำบลยาง 4) ตำบลแม่กัวะ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลให้มีความเหมาะสมกับบริบทของชุมชน

3. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 20 คน และผู้ให้ข้อมูลการประชุมชนกลุ่มย่อย จำนวน 10 คน โดยผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์จำแนกออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มพระสงฆ์ระดับเจ้าคณะตำบล 4 รูป 2) กลุ่มพระภิกษุในพื้นที่อำเภอสบปราบที่มีบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จำนวน 5 รูป 3) กลุ่มประชาชนในพื้นที่อำเภอสบปราบ จำนวน 7 คน 4) กลุ่มผู้บริหาร พนักงานองค์กรปกครองท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอสบปราบ จำนวน 4 คน

4. เครื่องมือการวิจัย แบ่งออกตามรูปแบบการวิจัย ดังนี้

4.1 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กลุ่มพระสงฆ์ระดับเจ้าคณะตำบล กลุ่มพระภิกษุในพื้นที่อำเภอสบปราบที่มีบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา กลุ่มประชาชนในพื้นที่อำเภอสบปราบ และกลุ่มผู้บริหาร/พนักงานองค์กรปกครองท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอสบปราบ เพื่อทราบถึงการรับรู้ของคนในชุมชนเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล เพื่อเป็นประโยชน์ในการบริหารจัดการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง

4.2 การประชุมย่อยหรือสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยได้มีการประชุมร่วมกับระดับเจ้าคณะตำบล กลุ่มพระภิกษุในพื้นที่อำเภอสบปราบที่มีบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และหาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ดังนี้

5.1 เป็นการศึกษาเชิงเอกสารในการศึกษาเนื้อหา แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์แนวทางการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน

5.2 คัดเลือกเป้าหมายแต่ละพื้นที่แบบเจาะจง (Purposive Sampling) ที่ได้จากลงสำรวจข้อมูลภาคสนาม เพื่อศึกษาบริบทชุมชนและการปฏิบัติงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล

5.3 การขอหนังสือจากวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อนำลงไปขอความร่วมมือในพื้นที่หรือองค์กรกลุ่มเป้าหมายเชิงพื้นที่และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

5.4 การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เช่น กลุ่มพระสงฆ์ระดับเจ้าคณะตำบล กลุ่มพระภิกษุ/สามเณร กลุ่มประชาชนทั่วไป กลุ่มองค์กรปกครองท้องถิ่น เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ของคณะสงฆ์ การบริหารจัดการ การพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล

5.5 การสนทนากลุ่ม (Focus Group) กลุ่มพระสงฆ์ระดับเจ้าคณะตำบล กลุ่มพระภิกษุ/สามเณรกลุ่มประชาชนทั่วไป กลุ่มองค์กรปกครองท้องถิ่น เพื่อศึกษาวิเคราะห์แลกเปลี่ยนเรียนรู้และหาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง

5.6 การสรุปองค์ความรู้จากการลงพื้นที่และการประมวลภาพนิ่ง

5.7 การเผยแพร่บทความวิจัยและจัดทำรายงานวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้มีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสาร คณะผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ที่ได้จากการศึกษาเอกสาร เพื่อศึกษาแนวคิด

ทฤษฎีจากหนังสือ ตำราและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่มีความสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมกลุ่มย่อย/สนทนา ด้วยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปเพื่อแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. บทบาทหน้าที่พระสงฆ์ในการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล โดยหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลอำเภอสบปราบ จังหวัดลำปางมีบทบาทและหน้าที่ ดังนี้

1.1 บทบาทในการเป็นผู้นำ โดยหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลมีบทบาทในฐานะการเป็นผู้นำอยู่ 2 อย่าง ได้แก่ 1) ผู้นำทางด้านจิตวิญญาณ ที่พึ่งพาทางด้านจิตใจ พัฒนาส่งเสริมศรัทธาและปัญญาของชุมชนให้ประชาชนให้ยึดหลักหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาและเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางใจ 2) ผู้นำทางการพัฒนา โดยให้การช่วยเหลือ ดูแลเกี่ยวกับพุทธสถานและการก่อสร้างอาคารเสนาสนะเพื่อสร้างความศรัทธาให้แก่พุทธศาสนิกชนและชุมชน

1.2 บทบาทด้านการอบรมสั่งสอนประชาชน โดยหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลได้มีการอบรมสั่งสอนประชาชน ได้แก่ 1) การบรรยายธรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เป็นการนำเอาหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้ามาบรรยายแก่คนในชุมชนในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา 2) การบรรยายธรรมผ่านสื่อวิทยุและ 3) การจัดค่ายอบรมพระพุทธศาสนา เพื่อปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาเพื่อนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติ 4) การจัดทำหนังสือ การเผยแพร่หลักคำสอนในรูปแบบหนังสือแจกจ่ายให้แก่ชุมชน โดยหนังสือสอดแทรกข้อคิด คติสอนใจ และหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา

1.3 บทบาทด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลได้ส่งเสริมทางด้านศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ได้แก่ ประเพณีสงกรานต์ที่แสดงถึงความกตัญญู ความเคารพนับถือต่อผู้ใหญ่ ประเพณีลอยกระทงที่เป็นการขอขมาพระแม่คงคาที่ให้น้ำใช้ในการอุปโภคบริโภคตลอดทั้งปี ประเพณีสงกรานต์ที่เป็นการส่งเสริมความเลื่อมใส ศรัทธา เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ประเพณีตานก๋วยสลาก (ทานสลากภัต) เพื่อทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพการิชนที่ล่วงลับไปแล้ว ประเพณีปอยหลวง ที่เป็นกิจกรรมเฉลิมฉลองศาสนสถานที่สร้างขึ้นจากศรัทธาของชาวบ้าน ประเพณีตักลงปูजाที่เป็นกิจกรรมส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น โดยทางหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลได้ร่วมมือกับสภาวัฒนธรรม งานพิธีขนาน้ำฟ้าสายฝน เป็นพิธีกรรมที่จัดขึ้นขอขมา ขอน้ำฝนจากเทวดาเพื่อให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

1.4 บทบาทด้านศาสนพิธีกรรม โดยเป็นการประกอบศาสนพิธีกรรมที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตชุมชนตามหลักความเชื่อในท้องถิ่น โดยบทบาทหน้าที่หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ในอำเภอสบปราบ มีความสำคัญและควรต่อยอดให้เป็นหน่วยอบรมประชาชนประจำอำเภอต้นแบบในจังหวัดลำปางในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยเฉพาะประเพณีตักลงปูजाที่เป็นประเพณีท้องถิ่นที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน และแสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชนในจังหวัดลำปางที่ได้ยึดถือและสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

2. การบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล พบว่า การบริหารจัดการที่ยึดหลักธรรมที่นำมาสู่การพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นให้เกิดความเจริญรุ่งเรือง ได้แก่

2.1 การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรม โดยทางหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์อำเภอสบปราบดำเนินการจัดกิจกรรมโครงการต่าง ๆ อาทิเช่น โครงการอบรมและให้ความรู้ด้านคุณธรรมและจริยธรรมร่วมมือกับเจ้าอาวาสทุกวัดและโรงเรียน การเทศนาธรรมสัจจรู้ให้แก่ชุมชนและกิจกรรมในการส่งเสริมการรักษาศีล การฝึกเจริญวิปัสสนากัมมัฏฐาน การจัดค่ายคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อเป็นการปลูกฝังให้เด็ก เยาวชนและประชาชนในท้องถิ่นได้มีหลักธรรมะประจำใจเพื่อนำไปสู่ความประพฤติปฏิบัติ

2.2 การจัดการด้านสุขภาพอนามัย โดยหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์อำเภอสบปราบได้เข้าร่วมรณรงค์ งดเหล้าเข้าพรรษา งดเหล้าในงานศพและงานบุญ เพื่อให้ประชาชนได้ลด ละ เลิก สิ่งของมีนเมา อบายมุขต่าง ๆ และหันมาดูแลสุขภาพของ เพราะหากสุขภาพร่างกายและจิตใจของคนในชุมชนดี ย่อมส่งผลทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีตามมาด้วย

2.3 การจัดการด้านสัมมาชีพ โดยการร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและคณะกรรมการหมู่บ้าน ให้มีการส่งเสริมอาชีพให้แก่ประชาชนในเขตอำเภอสบปราบทุกตำบล โดยได้จัดตั้งกลุ่มฝึกอาชีพให้แก่ประชาชนและได้เชิญวิทยากรที่มีความรู้ ความสามารถบรรยายความรู้เกี่ยวกับกลุ่มอาชีพต่าง ๆ

2.4 การจัดการด้านสันติสุข หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์อำเภอสบปราบได้ร่วมมือจากผู้นำชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเป็นการหาแนวทางในการพัฒนาชุมชนทั้งด้านการปกครอง ด้านเศรษฐกิจ ด้านจิตใจและด้านสุขภาพอนามัย เพื่อให้ประชาชนในชุมชน และสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

2.5 การจัดการด้านการศึกษาสงเคราะห์ โดยหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล มีหลักการเกี่ยวกับการศึกษาสงเคราะห์ ได้แก่ 1) การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ สำหรับการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในอำเภอสบปราบมีศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์อยู่ 4 แห่ง ได้แก่ วัดนาปราบ วัดบ้านจัว วัดดอมลองและวัดบ้านหล่าย โดยเยาวชนได้ให้ความสนใจและสมัครเข้ามาศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นจำนวนมาก มีการจัดการสอบวัดผลการศึกษาการอบรมอยู่ 3 ระดับ คือ ชั้นตรี ชั้นโท และชั้นเอก 2) การสอนหนังสือในโรงเรียน โดยเป็นพระวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียนซึ่งพระสงฆ์บางรูปยังมีหน้าที่ในการเป็นคณะกรรมการในโรงเรียนด้วย 3) การมอบทุนการศึกษา เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องและแบ่งเบาภาระทางการเงินของครอบครัว

2.6 การจัดการด้านสาธารณสงเคราะห์ ภาระหน้าที่หลักอันสำคัญของพระสงฆ์จะต้องให้การสงเคราะห์แก่ประชาชนทางด้านวัตถุและจิตใจ โดยมีบทบาทหน้าที่สำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล โดยเป็นกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์ให้เป็นสาธารณประโยชน์ 2) ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นเพื่อเป็นสาธารณประโยชน์ ได้แก่ การช่วยเหลือ สนับสนุนส่งเสริมกิจการของรัฐหรือของเอกชนหรือผู้ใดผู้หนึ่งดำเนินการ และการนั้นเป็นไปเพื่อการสาธารณะประโยชน์ 3) ด้านการเกื้อกูลสาธารณสมบัติ 4) ด้านการเกื้อกูลประชาชน ได้แก่ การช่วยเหลือประชาชน เช่น จัดตั้งหน่วยอาสาสมัครบรรเทาสาธารณภัย ช่วยเหลือประชาชนทั้งด้านไฟไหม้และน้ำท่วมพร้อมมอบเครื่องอุปโภคบริโภคแก่ผู้ประสบภัย เป็นต้น

2.7 การจัดการด้านความกตัญญูตเวทิตาธรรม โดยการจัดกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ที่ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมเกี่ยวกับการมีความกตัญญูตเวทิตต่อผู้มีพระคุณ ได้แก่ กิจกรรมวันพ่อ

แห่งชาติ วันแม่แห่งชาติ ซึ่งจัดขึ้นเพื่อเทิดทูนพระเกียรติคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระบรมราชินีนาถที่เปรียบเสมือนพ่อแม่ของแผ่นดิน และยกย่อง เทิดทูน ระลึกถึงพระคุณของพ่อแม่ที่ได้ให้ความอุปการะเลี้ยงดูลูกตั้งแต่เล็กจนเติบโต และยังได้มอบของที่ระลึกให้แก่พ่อแม่ตัวอย่างเพื่อเป็นกำลังใจในการทำหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูบุตรต่อไป และจัดกิจกรรมรดน้ำดำหัวพระชั้นผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุ และผู้นำท้องถิ่น

2.8 การจัดการด้านสามัคคีธรรม โดยหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลมุ่งให้เกิดความเห็นที่ถูกต้อง ครรลองคลองธรรม ตามจารีตประเพณีและวัฒนธรรม สร้างความสามัคคีเกิดขึ้นได้ในครอบครัว ชุมชน และสังคมด้วยหลักคุณธรรม ได้แก่ การเคารพเหตุผลมากกว่าบุคคล การรู้จักประนีประนอม การมีระเบียบวินัย การมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม โดยการนำหลักสามัคคีธรรมมาให้ความรู้กับคนในชุมชน และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ชุมชนมีความสามัคคี เช่น การพัฒนา ทำความสะอาดที่สาธารณะประจำหมู่บ้าน ร่วมกันจัดงานผ้าป่าสามัคคีและประเพณีท้องถิ่นต่าง ๆ

3. แนวทางการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล พบว่า หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลมีปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาและส่งผลต่อการปฏิบัติงานที่ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายเท่าที่ควร จากปัจจัย อันได้แก่ 1) ด้านบุคคล พระสงฆ์ ชุมชน และผู้นำท้องถิ่น โดยพระสงฆ์ขาดองค์ความรู้และสับสนกับทิศทางการพัฒนาที่ถูกต้อง ขณะที่ชุมชนและผู้นำท้องถิ่นขาดความร่วมมือกับชุมชนในการช่วยเหลือและผลักดันให้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล 2) ด้านงบประมาณ ขาดทุนทรัพย์ในการดำเนินงานที่เหมาะสมและเพียงพอ 3) ด้านความร่วมมือ ขาดการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง จึงขอเสนอแนวทางที่จะช่วยพัฒนาการบริหารจัดการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง มีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. การให้ความรู้ ฝึกอบรมจะต้องศึกษาเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและสามารถนำความรู้ไปสู่การบูรณาการช่วยเหลือชุมชนได้อย่างถูกต้อง ทั้งความรู้ทางด้านพระพุทธศาสนาและความรู้เบื้องต้นที่มีความสำคัญต่อการสงเคราะห์ ช่วยเหลือ สนับสนุนให้ชุมชนอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุขและตรงตามเป้าหมายหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง รวมไปถึงการจัดการโครงสร้างของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ควรระบุบทบาท อำนาจ และหน้าที่ให้ชัดเจน เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้

2. การสร้างความเข้าใจ ควรสร้างความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์ ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อศึกษาประเด็นปัญหาร่วมกัน การวิเคราะห์สาเหตุและปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติ ซึ่งการสร้างความเข้าใจร่วมกันจะส่งผลให้การทำงานของหน่วยอบรมประชาชนสามารถบริหารจัดการกิจกรรมคณะสงฆ์ตามที่กำหนดไว้และตรงตามเป้าหมายของการเผยแผ่หลักธรรมที่เกื้อกูลสังคมได้อย่างแท้จริง

3. การมีส่วนร่วม การเปิดโอกาสให้บุคคล ชุมชน หน่วยงานต่าง ๆ ได้เข้ามามีส่วนได้ส่วนเสียหรือได้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือและขับเคลื่อนให้กิจกรรมของคณะสงฆ์ตามหลัก “บวร” โดยการทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน (MOU) ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ กับคณะสงฆ์อำเภอสบปราบ เพื่อให้เกิดสัมพันธภาพ ความสามัคคี ความปรองดองและการขับเคลื่อนกิจกรรมของคณะสงฆ์ให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. การติดต่อประสานงาน กิจกรรมจะบรรลุตามวัตถุประสงค์จะต้องมีการติดต่อสื่อสารและการประสานงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความคิด ความเข้าใจตรงกันในการร่วมมือปฏิบัติงานให้สอดคล้อง ทั้งเวลา และดำเนินกิจกรรมที่กำหนดให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างสมานฉันท์และมีประสิทธิภาพ ป้องกันมิให้เกิดการติดขัดหรือทำงานซ้ำซ้อน ขัดแย้งกันหรือเกิดความเหลื่อมล้ำกัน ตลอดถึงเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะช่วยในการประชาสัมพันธ์ให้แก่ผู้สนใจได้เข้าร่วมกิจกรรม โดยจะต้องมีการทำบันทึกข้อความ หนังสือเชิญร่วมกิจกรรมและการประชาสัมพันธ์ให้แก่บุคคล หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ เพื่อการบริหารจัดการงานของหน่วยอบรมประชาชนมีทิศทางและสามารถขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น

5. การจัดสรรงบประมาณ/การหาแหล่งงบประมาณ การกำหนดทิศทางและการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนให้ได้ประสิทธิภาพมากจะต้องมีการจัดสรรหาหรือหาแหล่งงบประมาณอยู่ 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การยื่นคำร้องขอของงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นในลักษณะของกิจกรรม/โครงการในการพัฒนาชุมชนในละปีงบประมาณหรือการขอความอนุเคราะห์จากหน่วยงานห้างร้าน บริษัทในพื้นที่ 2) การจัดกิจกรรมเพื่อระดมทุนจากพิธีกรรมและวัฒนธรรมในท้องถิ่นด้วยการสะสมทุนทรัพย์ อาทิเช่น การทำบุญสลากภัต ผ้าป่าสามัคคี การสะสมเงินบุญจากศรัทธาและพระสงฆ์ และกิจกรรมอื่น ๆ

การบริหารจัดการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง จะต้องพัฒนาทรัพยากรบุคลากร เช่น พระสงฆ์ ชุมชน และหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น สร้างความเข้าใจตรงกัน และการส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วม เพื่อระดับความคิด การวางแผนเกี่ยวกับขั้นตอนวิธีการ และการหาแหล่งงบประมาณที่จะส่งผลต่อการบริหารจัดการของหน่วยอบรมประชาชนยังประโยชน์สุข สร้างสันติสุขแก่บุคคล สังคมและประเทศชาติได้อย่างถูกต้อง

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง “แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง” สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 บทบาทหน้าที่พระสงฆ์ในการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล เพื่อสงเคราะห์และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างวัด บ้าน และหน่วยงานต่าง ๆ โดยหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลอำเภอสบปราบ จังหวัดลำปางมีบทบาทและหน้าที่ในด้านผู้นำจิตวิญญาณในการขัดเกลา ส่งเสริมคุณภาพจิตใจ และที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจแก่พุทธศาสนิกชนทั้งการอบรมสั่งสอนในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งการเป็นผู้นำการพัฒนาที่ช่วยเหลือ สงเคราะห์ผู้ยากไร้ในเหตุการณ์ต่าง ๆ การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นในแต่ละเดือน เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง ประเพณีสงกรานต์พระธาตุที่เป็นการส่งเสริมความเลื่อมใส ศรัทธา เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ประเพณีตานก๋วยสลาก (ทานสลากภัต) เพื่อทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพการิชนที่ล่วงลับไปแล้ว และการสืบสานภูมิปัญญาหรือประเพณีตักถ้องบูชาที่เป็นประเพณีท้องถิ่นที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน และแสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชนในจังหวัดลำปาง

ตามวัตถุประสงค์ข้อ 2 การบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง ได้ยึดตามหลักการก่อตั้งและวัตถุประสงค์ คือ ด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรม โดยมีการจัดตั้งโครงการอบรมคุณธรรม จริยธรรมร่วมกับเจ้าอาวาสทุกวัดและโรงเรียน ในการส่งเสริมการรักษาศีล การฝึกเจริญวิปัสสนากัมมัฏฐาน ด้านการจัดการด้านสุขภาพอนามัย

ได้มีการรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษา งดเหล้าในงานศพและงานบุญ เพื่อให้ประชาชนได้ลด ละ เลิก สิ่งของมีนเมา อบายมุขต่าง ๆ และหันมาดูแลใส่ใจสุขภาพ เพราะหากสุขภาพร่างกายและจิตใจของคนในชุมชนดี ย่อมส่งผลทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี ด้านสัมมาชีพ ได้มีการร่วมมือกับปกครองท้องถิ่นและหมู่บ้านในการส่งเสริมอาชีพและมีวิทยากรให้ความรู้ที่เหมาะสม ด้านสันติสุขได้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเป็นการหาแนวทางในการพัฒนาชุมชน ด้านการสงเคราะห์ได้ให้การศึกษาด้านพระพุทธศาสนาทั้งในวัดและโรงเรียน รวมทั้งการมอบทุนการศึกษาแก่นักเรียนที่เรียนดี ด้านสาธารณสงเคราะห์ได้ให้การช่วยเหลือเกื้อกูลแก่ผู้อื่นทั้งด้านส่วนบุคคล สาธารณประโยชน์ สาธารณสมบัติ และเกื้อกูลแก่ประชาชนด้วยการจัดตั้งหน่วยอาสาสมัครบรรเทาสาธารณภัย ช่วยเหลือประชาชน สอดคล้องกับ พระมหาอำคา วรปญโญ และ ภักดี โพธิ์สิงห์ (2564) ที่ศึกษาบทบาทพระสงฆ์กับจิตบริการ สังคมสาธารณะ ซึ่งพระสงฆ์มีบทบาทในการพัฒนาสังคมตามหลักพันธกิจ 6 ด้าน เพื่อให้ประโยชน์ตนเองและสังคมส่วนรวมบนฐานคติแห่งการเข้าใจทุกขสัจจะของชีวิตและสังคมตามความเป็นจริง ซึ่งบทบาทของพระสงฆ์มีความสำคัญต่อการอนุเคราะห์ชุมชน และช่วยชี้นำให้ชุมชนได้เกิดสุขอย่างแท้จริงตามวิถีพุทธ สอดคล้องกับ พระมหาโกสโร แสงวงศ์ และคณะ (2564) ที่ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการเสริมสร้างสุขภาวะเชิงพุทธของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในภาคเหนือ ที่จะต้องสอดคล้องกับนโยบายคณะสงฆ์และพันธกิจ 8 ประการ ได้แก่ ศีลธรรมและวัฒนธรรม สุขภาพและอนามัย สัมมาอาชีพ สันติสุข ศึกษาสงเคราะห์ สาธารณสงเคราะห์ กตัญญูกตเวทิตาธรรม และสามัคคีธรรม ซึ่งพระสงฆ์จะต้องให้การสงเคราะห์ชุมชนและยังประโยชน์สุขแก่มหาชน โดยการสร้างสรรค์กิจกรรมและพัฒนาปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมเกี่ยวกับการมีความกตัญญูกตเวทิตต่อผู้มีพระคุณ และการขอสุมาคารวะ (ขอโทษ) ในการด้นดำห้วแก่พระชั้นผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุ และผู้นำในท้องถิ่น ด้านสามัคคีธรรม การส่งเสริมให้เกิดการร่วมมือกันในการปฏิบัติงานและปฏิบัติตามครรลองคลองธรรม ตามจารีตประเพณีและวัฒนธรรม สร้างความสามัคคีจะเกิดขึ้นได้ในครอบครัว ชุมชน และสังคม

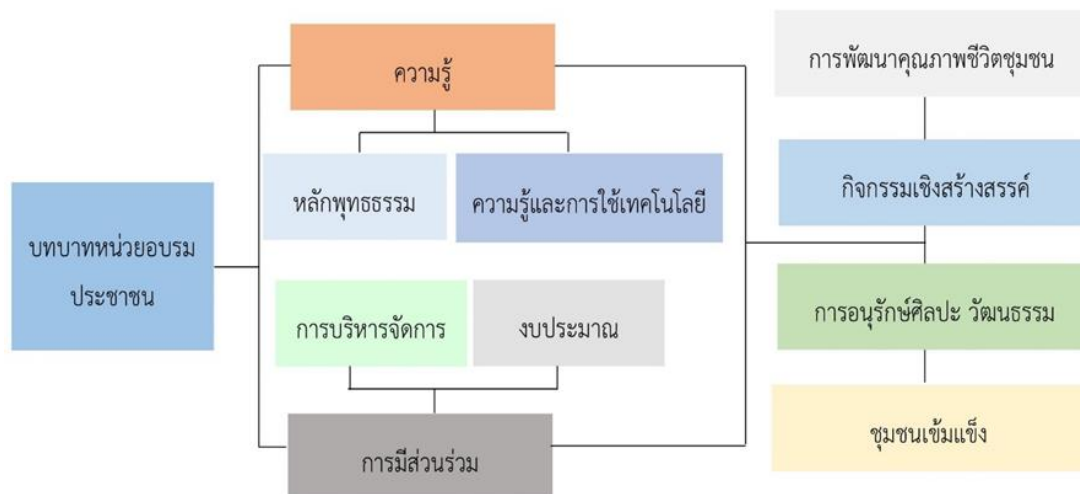
ตามวัตถุประสงค์ข้อ 3 แนวทางการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง ที่จะช่วยการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การให้ความรู้เพื่อสร้างความเข้าใจและนำไปสู่การบูรณาการช่วยเหลือชุมชนได้อย่างถูกต้อง เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการเข้าใจไม่ตรงกัน เกิดการคลาดเคลื่อนและส่งผลให้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาผิดเพี้ยนไปได้ สอดคล้องกับ พระครูอุทัยกิจจารักษ์ (สุรางค์ สุจินฺต) (2557) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการการบริหารจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาค 2” ที่ได้กล่าวถึง บุคลากรไม่เพียงพอที่จะเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้องและถ่องแท้ พระนักเผยแผ่ ที่มีความรู้ความเข้าใจในหลักพระพุทธศาสนาอย่างถ่องแท้มีจำนวนจำกัด เป็นปัญหาในการเผยแผ่ ทำให้พุทธศาสนิกชนเกิดความสับสนสำคัญผิดและเข้าใจคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริงตามหลักพระพุทธศาสนา การสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพระสงฆ์ ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การมีส่วนร่วม การเปิดโอกาสให้บุคคล ชุมชน หน่วยงานต่าง ๆ ได้เข้ามามีส่วนได้ส่วนเสียหรือได้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือและขับเคลื่อนให้กิจกรรมของคณะสงฆ์ตามหลัก “บวร” โดยการทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน (MOU) ระหว่างวัด โรงเรียน และหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้พระสงฆ์ได้มีบทบาทในการทำหน้าที่เผยแผ่ สืบสาน วัฒนธรรม ประเพณีอันดีงาม ถ่ายทอดความรู้และสั่งสอนชุมชนให้ไปสู่การปฏิบัติในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อตนเองและสังคม การติดต่อประสานงาน ควรมีการทำบันทึกข้อความ หนังสือเชิญร่วมกิจกรรม และการประชาสัมพันธ์ให้แก่บุคคล หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ เพื่อการบริหารจัดการงานของหน่วยอบรมประชาชนมีทิศทางและสามารถขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น การจัดสรรงบประมาณ

ประมาณ/การหาแหล่งงบประมาณ ควรมีการของบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น ในการพัฒนาชุมชน เพื่อให้พระสงฆ์ได้ช่วยเหลือและเผยแผ่พุทธธรรมเชิงรุกแก่ชุมชน สอดคล้องกับ กรกตชาบัณฑิต, เกษมชาติ นเรศเสนีย์, และ ภิศักดิ์ กัลยาณมิตร (2556) ได้ศึกษายุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกที่พระสงฆ์จะต้องมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากทุกองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่แนวทางการปฏิบัติของคณะสงฆ์ในการส่งเสริมกิจกรรมการเผยแผ่ธรรมในรูปแบบต่าง ๆ ตลอดถึงการช่วยเหลือของหน่วยงาน ห้างร้าน บริษัทในพื้นที่ ในการระดมทุนในมิติทางพิธีกรรมและวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วยการสะสมทุนทรัพย์ อาทิเช่น การทำบุญสลากภัต ผ้าป่าสามัคคี การสะสมเงินบุญจากศรัทธาและพระสงฆ์ และกิจกรรมอื่น ๆ

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง ดังภาพด้านล่างนี้

ภาพ 1 แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล

บทบาทและหน้าที่ของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยที่ช่วยขับเคลื่อนการปฏิบัติอยู่ 2 ส่วน ได้แก่ 1) ความรู้ เป็นปัจจัยที่สำคัญในการปฏิบัติงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลนั้น พระสงฆ์จะต้องเป็นผู้ประกอบด้วยความรู้ 2 อย่าง คือ ความรู้ทางด้านหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และความรู้เชิงประยุกต์กับเหตุการณ์ในโลกปัจจุบัน รวมไปถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบูรณาการให้เหมาะสมกับเหตุการณ์ ซึ่งจะส่งผลให้การเผยแผ่หลักธรรมเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 2) การมีส่วนร่วม หัวใจหลักของการพัฒนาชุมชนให้เกิดความสุข เกิดความรัก ความสามัคคี และการเสียสละต่าง ๆ โดยการมีส่วนร่วมจะทำให้เกิดการเสียสละทั้งด้านกำลังกาย กำลังใจ และทรัพย์ เพื่อช่วยให้การบริหารจัดการดำเนินการไปได้อย่างเรียบร้อย สร้างความสามัคคีและเป็นแรงผลักดันกิจกรรมงานเผยแผ่ให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์

เมื่อปัจจัยทั้งสองอย่างบรรลุเป้าหมายแล้ว ย่อมส่งผลให้การดำเนินงานสามารถดำเนินต่อไป และส่งผลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ได้แก่ 1) การพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชน ให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข 2) กิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนและสังคมจะต้องมีกิจกรรมที่เป็นอุปกรณ์หรือเครื่องมือคอยให้การช่วยเหลือ ชัดเจนคุณธรรม จริยธรรมให้สมาชิกในชุมชนได้ทำงานร่วมกัน 3) การอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรม เป็นการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นและ

เป็นคติ ความเชื่อตามแบบโบราณกาลที่ถ่ายทอดมาจนถึงปัจจุบัน เป็นการอนุรักษ์คุณค่าและความดีงามภายในท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป 4) ชุมชนเข้มแข็ง เมื่อชุมชนได้รับการขัดเกลาจิตใจ มีจิตอาสา รู้จักการเสียสละ วางตนไว้ชอบ และบำเพ็ญประโยชน์ให้แก่ส่วนร่วมแล้ว ย่อมส่งผลให้เกิดเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็ง สามารถต่อสู้และต้านทานต่อสังคมภายนอกที่มุ่งหวังประโยชน์ส่วนตัว ดังนั้น แนวทางการบริหารจัดการที่เหมาะสมจำเป็นจะต้องอาศัยปัจจัยข้างต้น เพื่อตรงตามวัตถุประสงค์ทางพระพุทธศาสนาที่ยังประโยชน์สุขให้แก่มหาชนทั้งหลายได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรส่งเสริมกิจกรรมงานพระพุทธศาสนาในพื้นที่อำเภอสบปราบให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยมีการกำกับ ติดตาม ประเมินผล และนำปัญหาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาให้เป็นปัจจุบันทันด่วน

1.2 ควรมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อการเผยแผ่หลักธรรมของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ที่อาศัยศาสนพิธีกรรม เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการทำงานของพระสงฆ์ให้เกิดประโยชน์อันแท้จริงแก่ชุมชน

1.3 ควรมีการทำข้อตกลงร่วมกันระหว่างคณะสงฆ์และหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนช่วยเหลือการส่งเสริมกิจกรรมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และการจัดสรรงบประมาณในแต่ละหน่วยจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้การปฏิบัติงานของพระสงฆ์เกิดประโยชน์และสร้างชุมชนแห่งสันติสุขได้อย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ควรศึกษากระบวนการขับเคลื่อนการทำงานเพื่อการส่งเสริมศาสนกิจของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของอำเภอ เพื่อสร้างพลวัฒน์และคณะสงฆ์ต้นแบบในการมีส่วนร่วมที่เกิดจากพระสงฆ์ ประชาชน หน่วยงานปกครองท้องถิ่น และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงกิจกรรมที่เป็นต้นแบบสำคัญในการสร้างกลไกการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อการเผยแผ่หลักธรรมของอำเภอสบปราบมีอัตลักษณ์เฉพาะที่สามารถผลักดันให้เกิดความสุขแก่ชุมชนและสังคมต่อไป

สรุป

การวิจัยเรื่องนี้สามารถสรุปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้ ประการแรก บทบาทหน้าที่พระสงฆ์ในการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล มีบทบาทและหน้าที่โดยเป็นผู้นำจิตวิญญาณในการขัดเกลา ส่งเสริมคุณภาพจิตใจ และเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจแก่พุทธศาสนิกชนทั้งการอบรม สัณสนนในรูปแบบต่าง ๆ การเป็นผู้นำการพัฒนาที่ช่วยเหลือ สงเคราะห์ผู้ยากไร้ในเหตุการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นอันทรงคุณค่าให้คงอยู่ต่อไป

ประการที่สอง การบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ได้ยึดตามหลักการก่อตั้งและวัตถุประสงค์ คือ ด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรม โดยการส่งเสริมการรักษา ศิลการฝึกเจริญวิปัสสนากัมมัฏฐาน ด้านสุขภาพอนามัย ได้มีการรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษา งดเหล้าในงานศพ และงานบุญ เพื่อให้ประชาชนได้ลด ละ เลิก สิ่งของมีนเมา อบายมุขต่าง ๆ และหันมาดูแลใส่ใจสุขภาพ ด้านสัมมาชีพ ได้มีการร่วมมือกับปกครองท้องถิ่นและหมู่บ้านในการส่งเสริมอาชีพและมิวิทยากรให้ความรู้ที่เหมาะสม ด้านสันติสุขได้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเป็นการหาแนวทางในการพัฒนาชุมชน ด้านการศึกษาสงเคราะห์ได้ให้การศึกษาด้านพระพุทธศาสนาทั้งในวัดและโรงเรียน

รวมทั้งการมอบทุนการศึกษาให้นักเรียน ด้านสาธารณสงเคราะห์ได้ให้การช่วยเหลือแก่ผู้คนที่ทั้งด้านส่วนบุคคล สาธารณประโยชน์ สาธารณสมบัติ และแก่ผู้ประสบภัยด้านความกตัญญูทศเวทิตาธรรม การจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมเกี่ยวกับการมีความกตัญญูทศเวทิตาต่อผู้มีพระคุณ และในด้านสามัคคีธรรม มีการส่งเสริมให้เกิดการร่วมมือกันในการปฏิบัติงานและถูกตามครรลองคลองธรรม ตามจารีตประเพณีและวัฒนธรรม สร้างความสามัคคีจะเกิดขึ้นได้ในครอบครัว ชุมชน และสังคม

ประการที่สาม แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล จะต้องให้ความรู้ เพื่อสร้างความเข้าใจและนำไปสู่การบูรณาการช่วยเหลือชุมชนได้อย่างถูกต้อง มีการเปิดโอกาสให้บุคคล ชุมชน หน่วยงานต่าง ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือและขับเคลื่อนให้กิจกรรมของคณะสงฆ์เกิดประโยชน์สูงสุดต่อตนเองและสังคม ในส่วนการติดต่อประสานงาน ควรมีการทบทวนที่กข้อความ หนังสือเชิญร่วมกิจกรรมและการประชาสัมพันธ์ให้แก่บุคคล หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ เพื่อการบริหารจัดการงานของหน่วยอบรมประชาชนมีทิศทางและสามารถขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น รวมถึงการจัดสรรงบประมาณ/การหาแหล่งงบประมาณ ควรมีการของบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชน ดังนั้น แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการที่เหมาะสมจำเป็นจะต้องอาศัยปัจจัยข้างต้น เพื่อตรงตามวัตถุประสงค์ทางพระพุทธศาสนาที่ยังประโยชน์สุขให้แก่มหาชนทั้งหลายได้อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- กรกต ชำบัณฑิต, เกษมชาติ นเรศเสนีย์, และ ภิกขุศักดิ์ กัลยาณมิตร. (2556). ยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุก. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 7(2), 55-67.
- กรมการศาสนา. (2540). *คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- ประเวศ วะสี. (2539). *พระสงฆ์กับการเรียนรู้เท่าทันสังคม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการสงฆ์.
- พระครูอุทัยกิจจารักษ์ (สุรางค์ สุจินโณ). (2557). *รูปแบบการบริหารจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขององค์กรคณะสงฆ์ภาค 2*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ). (2545). *การคณะสงฆ์และการพระศาสนา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมโมลี (สมศักดิ์ อุปสโม). (2530). *ธรรมบทวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ: ไทยรายวัน.
- พระมหาโกสธ แสงวงศ์ และคณะ. (2564). *รูปแบบการเสริมสร้างสุขภาวะเชิงพุทธของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ในภาคเหนือ*. *วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง*, 10(1), 16-32.
- พระมหาอำคา วรปญโญ และ ภิกขุ โพธิ์สิงห์. (2564). *บทบาทพระสงฆ์กับจิตบริการสังคมสาธารณะ*. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 6(2), 721-736.
- วไลลักษณ์ เวชุนเคราะห์. (2534). *ระบบการเงินของสงฆ์*. กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

